

կամ շատ ուտել խմելէն պիտի զգուշանայ . օգտակար են զովացուցիչ ըմպելիները , զոր օրինակ յստակ ջուր քանի մը դրգալ մէջը քացախ դնելով՝ որ շատ կը զովացնէ :

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Դ . ԼՅԵՆԵ՝ ԷՐԵՐԵՒ ԴՊԵՐ :

ՍԵՐՋԱՊԵՍ երկրագնտիս անդադար փոփոխմանէն ետեւ հասաւ երկրիս վրայի հրէշներուն կորստեան օրը . ցամաք երկիրը մէկ անգամ մ'ալ ցածցաւ , ու ստորերկրեայ կրակին հրելովը նորէն կամաց կամաց բարձրացաւ ջրէն վեր կարգ կարգ վրայէ վրայ շարուած հողերով , ու իրեն հետ դուրս բերաւ սատափը¹ , բուստը² , և տեսակ տեսակ գոյնգոյն պողիպողները³ : Եւ հագին ձկնամողէզները Սկիանոսին անհուն ալեաց մէջէն քշուելով՝ նոր բացուած աւազաններուն մէջ խրուեցան ու սաստիկ տանջուելով սատկեցան . որոնց մեղքէն ձայները ալեաց ու փոթորկի ահաւոր ձայնին հետ կը խառնուէին . մատնաթւենները որ ծառերու վրայ կը բնակէին , ջուրը բարձրանալու ատենը ծառերուն հետ միատեղ կորան : Եւ ատենները նորէն ածխային կազը օդէն բաժնուեցաւ , որով երրորդ անգամ մ'ալ օդը մաքրուեցաւ :

Կենդանեաց դարը լըմընցաւ , և ուրիշ դար մը սկսաւ . ծովէն նոր դուրս ելած ցամաք երկրին վրայ՝ ուր որ առաջ ծովային բոյսերը ծաղկեր էին , նոր նոր բոյսեր առաջ եկան , կաղնին բողբոջ տուաւ , եղևինը կանանչ տերևներով զարդարուեցաւ , Դանեոլի⁴ բոյսը գեղեցիկ տերևներուն հետ հոտաւետ ծաղկներով զարդարուեցաւ . ծիրանի վարդը , շուշանն ու փափուկ մանուշա-

կը իրենց քաղցր հոտը արձակեցին . կաղամախը , հացի ծառը , կիտրոնը , արմաւենին , Գոգոյ ու սանդալ և ալաթու ըստածները բուսան և ահագին բարձրութեամբ ծառեր եղան . և աս ամէն բոյսերը զարմանալի կերպով մը երկրիս հասարակածէն սկսեալ մինչև բևեռները ամէն գօտեաց տակն ալ , որոնք ան ատենը հիմակուան արևադարձներուն գօտեացը պէս բարեխառն էին , հաւասար աստիճանով առաջ կուգային :

Երկրիս այս խառնափնդորութեամբն և ծովուն այսպիսի այլալուծեամբը քանի որ ջուրերը կը պակսէին , երկրագնտիս ցամաքն ալ երթալով կ'ընդարձակուէր ու կը պնդանար : Եւ երբին ջրմուծիւնը աստիճանաբար պաղելով , ջրերն ալ սկսան կամաց կամաց պաղիլ , և այս պատճառաւ ջրին մէջի աղային ու կաւային մասունքները տակը նստան , ուսկից առաջ եկան խաւ՝ ի խաւոյ հողերը . աւազի , կապճի , կաւիճի և ածխային կրի վրայէ վրայ շարուած դիրտերը , որ սատկած հրէշներուն ոսկորները ծածկելով ատեն անցնելով քար դարձուցին :

Եւ յետոյ , դաշտերը ու անտառները բնակչով լեցուեցան : Եւ ատենն էր որ արծիւը իր մեծ թւերը ու զօրաւոր ճիրանները տարածեց օդուն մէջ , ինչպէս ուրիշ թռչուններն ալ սկսան օդուն մէջ թռչալիլ : Եւ ատենն էր որ մեծաժանի հարաւային փիղը և ուրիշ մեծ ու պատճաւոր կաթնատու կենդանիները թաց արօտներու մէջ կը պտրտէին , տեսակ տեսակ լանգեղջիւրներով անտառները լեցուեցան . ելասմոտ ըստած կենդանին որ ձիու և փղի նմանութիւն ունի՝ կը խայտար ջրարբի մարգերու մէջ , նոյնպէս ձիազետիները ու թափիրները : Եւ ջրաբնակ կենդանիներէն զատ ուրիշ շատ տեսակ կենդանիներ ալ կային , ինչպէս Սեծաճիրանը որ միջատներուն հետ սաստիկ կը կռուէր . բարձր ու տափակ ճակատով երկու տեսակ արջեր , գայլեր , մեծ բորենին՝ որուն միայն քարացած ոսկորները կը գտնուին ,

¹ Սեպեգ :

² Մերձա :

³ Վերիններուն նման ծովային կենդանաբոյսեր :

կատուի ազգը որ մարմնոյն ձևովը առիւծի ու յովազի կը նմանի՝ որոգայթ կը լարէին անտառներու, դաշտերու և ձորերու մէջ պըտըտող եղջերուներու, եղնիկներու ու ձիերու երամակին :

Դիակուտ բուսոց տեղ երկակուտ բոյսերը յաջորդեցին, որոնց գործարանքը աւելի կատարեալ են : Սննդուած սողուններուն տեղը տաք արիւն ունեցող կենդանիները յաջորդեցին, որոնց մեծ թոքը թթուածին կազով կը սնանի : () դը մինչև որ շնչելի եղաւ՝ որչափ փոփոխութիւններ կրեց, որչափ անգամ պէտք էր գտուիլ մետաղներու, ջրի, աղի և ածխոյ գոլորշիներէն՝ որ կենաց անյարմար կ'ընէին զայն : Ետեղծագործութեան կարգերը շուտով առաջ գնացին անկէ վերջը . արարչութեան վեցերորդ օրուան ու դարուն մէջ թռչունները ու ընտանի կենդանիները բոլոր իրենց զանազան տեսակներովը ստեղծուեցան : Ինչ ատենը Եստուծոյ մէկ ձայնովը մեծամեծ կէտերով լեցուեցաւ ծովը, վիթխարի պալէնան, վիշապ ձուկը, փոկը և դիւիկները ալեքները պատռտելով կը լողային :

Երկրի ջերմութիւնը դէպ 'ի խորերը մնալով դրսի տաքութիւնը կը նուազէր . բևեռները սառնամանեօք ծածկուեցան, օդին բարեխառնութիւնը նուազելով կենդանեաց կազմուածքին վրայ ալ ազդեցութիւն ըրաւ : Հին փղերուն՝ որոնց մորթն ու կմախը բևեռային սառնեւուն տակը մինչև հիմա կը գտնուի, ան ատեն կարծրացաւ . որով հիւսիսային ցուրտ օդերուն կը դիմանար :

Եւ ընդարձակ, գեղեցիկ ու ամենայն վայելչութեամբ զարդարուած երկրիս մէկ տէր մը կը մնար . Եստուծոյ կենդանացուցիչ շնչովը այն ալ ստեղծուեցաւ . Եւսամ առաջին մարդը ու իր կինը Եւա ստեղծուեցան՝ խելքով ու ժով և երիտասարդական շնորհքով զարդարուած : Եւսամ գրեթէ անմահ տկար ստեղծուած մը կ'երևնային, բայց իրենց ճակտին վրայ կը փայլէր տիրական նշան մը տպաւորեալ Եստուծոյ

ձեռքովը, և անուհական հոգւոյ մը ճառագայթ :

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս որ Կենդանութեան յիշուած վրայ :

ՉԿԱՆՑ կազմուածքէն կ'իմացուի թէ ջրոյ մէջ կենալու համար եղած են . բոլորին ալ գլուխը ու պոչն բարակ, մէջ տեղն հաստ, որպէս զի դիւրաւ ուղածնուն պէս ջրին մէջ շարժին . աս յայտնի է որ մարդիկ նաւուն ձևը ասոնցմէ օրինակ առեր են : Ձրկներուն շարժմունքը ուրիշ ամէն կենդանիներէն տարբեր է . ոտք չունին, բայց անոր տեղ դիւրաշարժ փուլեր ունին որ ուղած ատեննին կը բանան կը գոցեն և ասանկով ուր որ ըլլայ կ'երթան : Ինչը ձին քովի թւերն ու կոնը կին վրայինները հաւասարակշիռ կը պահեն զիրենք ու շարժմունքնին կը շուտ ցնեն . իսկ պոչին մօտ եղածներն վեր վար ելլելու ու իջնելու համար է . ան ձկանց որ թւերն շատ է՝ շուտ չեն կրընար քալել . շանաձկան թւերը հասարակ ձկանց թւերէն ալ քիչ է, բայց ամենէն շուտ քալողներէն մէկն է :

Ձկներն ունին մէկ սոսնձային նիւթ մը որով մարմիննին պատած է թացութենէ պահելու համար . աս սոսնձին տակն են փուլերն . փուլերուն տակն ալ իւղային նիւթ մը կայ զիրենք տաք պահելու համար : Ձկներու թոքը՝ ականջնին է, ու շնչառութիւննին կաթն սու կենդանեաց շնչառութեան շատ նման է կ'ըսեն . բայց թէ ինչպէս կը շնչեն՝ յայտնի չէ, միայն այսչափ գիտենք որ ձկներն բերաննին օդով կը լեցնեն ու ականջնուն քով փամփուշտ մը կայ հոն կը պահեն, և պէտք եղածին չափ կը գործածեն . և ան ձկներն որ օդերնին չեն փոխեր, շուտով կը մեռնին : Կան մէկ երկու տեսակ ձկներ ու գրեթէ բոլոր խեցիները որ փամփուշտ չունենալով միշտ ջրոյն տակը կը կենան .